

O'QUVCHILARNI O'QISH SAVODXONLIGINI OSHIRIB BORISH.

Sayvaliyeva Oydinoy Sattoraliyevna

Farg'ona viloyati Quva tumani 56-maktab boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola talabalar o'rtasida o'qish savodxonligini oshirishning samarali strategiyalarini o'rganish va tahlil qilishga qaratilgan. U mavjud adabiyotlarni to'liq ko'rib chiqishni ta'minlaydi, o'qitishning turli usullarini o'rganadi, muvaffaqiyatli savodxonlik dasturlari natijalarini taqdim etadi va o'quvchilarda o'qish qobiliyatini oshirish oqibatlarini muhokama qiladi. Maqola o'qituvchilar, siyosatchilar va ota-onalar uchun o'qish savodxonligini oshirishga birgalikda hissa qo'shish bo'yicha takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: o'qish savodxonligi, ta'lim, talabalar, savodxonlik dasturlari, o'qitish usullari, o'qishni tushunish, kognitiv ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash.

O'qish savodxonligi talabaning akademik muvaffaqiyati va umumiy intellektual rivojlanishining asosini tashkil etuvchi asosiy mahoratdir. Ta'lim manzarasi rivojlanib borishi bilan talabalarni kuchli o'qish qobiliyatlari bilan jihozlash zarurati tobora ravshanlashib bormoqda. Ushbu maqola o'qishga bo'lgan muhabbatni rivojlantirish va tushunish qobiliyatini oshirishda muvaffaqiyatli isbotlangan usul va dasturlarni aniqlashga qaratilgan o'qish savodxonligining muhim jihatlarini o'rganadi. Ko'plab tadqiqotlar talabalar o'rtasida o'qish savodxonligiga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganib chiqdi. Adabiyot o'qishga erta ta'sir qilish, kognitiv rivojlanish va ilmiy yutuqlar o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi. Bundan tashqari, tadqiqotlar o'qish orqali tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish muhimligini ta'kidlaydi, chunki bu talabaning ma'lumotni tahlil qilish, xulosa chiqarish va samarali muloqot qilish qobiliyatiga hissa qo'shadi. Fonikaga asoslangan yondashuvlar, butun tilni o'qitish va interfaol o'qish strategiyalari kabi turli xil o'qitish usullari savodxonlikni rivojlantirishga ta'siri o'rganildi. O'qish savodxonligini oshirishning samarali usullarini o'rganish uchun ushbu

maqola turli xil ta'lim sharoitida amalga oshirilgan muvaffaqiyatli savodxonlik dasturlarini ko'rib chiqadi. Ushbu dasturlar an'anaviy va zamonaviy o'qitish usullarining kombinatsiyasini, shu jumladan interaktiv ovoz chiqarib o'qish seanslari, shaxsiy o'quv rejaları va texnologiya yordamida aralashuvlarni o'z ichiga oladi. Ushbu dasturlarda qabul qilingan metodikalar individual ta'lim uslublarini qondirishga, savodxonlik ta'limiga yanada inklyuziv va samarali yondashuvni ta'minlashga qaratilgan.

Talabalar o'rtasida o'qish savodxonligini oshirish o'qituvchilar va ota-onalar uchun hal qiluvchi maqsaddir. O'qish qobiliyatini oshirish uchun ba'zi strategiyalar:

O'qish uchun qulay muhit yarating:

- Turli xil o'qish materiallari, jumladan kitoblar, jurnallar va onlayn manbalarga kirishni ta'minlash.

- Sinflar va uylarda qulay va sokin o'qish maydonini tashkil eting.

Kundalik O'qishni Rag'batlantirish:

- Sinf xonalarida ham, uylarda ham kundalik o'qish tartibini amalga oshirish.
- Talabalar qiziqishlari va o'qish darajasiga qarab kitob tanlashlari mumkin bo'lgan mustaqil o'qish vaqtini belgilang.

O'qish uchun sevgini targ'ib qiling:

- O'qish ishtiyoqingizni talabalar bilan baham ko'ring. O'qish uchun namuna bo'ling.

- O'qish atrofida jamoatchilik tuyg'usini rivojlantirish uchun kitob klublari yoki o'qish to'garaklarini tashkil qiling.

Ko'rsatmani Farqlash:

- Shaxsiy ta'lim ehtiyojlarini tan olish va hal qilish. Turli xil o'qish darajalarida materiallarni taqdim eting.

- Turli xil o'quv uslublarini joylashtirish uchun tabaqalashtirilgan o'qitish usullaridan foydalaning.

Texnologiyadan Foydalaning:

- Texnologiyani yaxshi biladigan talabalarni jalb qilish uchun ta'lim dasturlari, Audiokitoblar va elektron kitoblarni birlashtiring.

- O'qishni yanada interaktiv va jozibali qilish uchun multimedia elementlarini qo'shing.

Tushunish Ko'nikmalarini Rivojlantirish:

- Matnlarni tushunish va talqin qilish strategiyasini o'rgatish, masalan, umumlashtirish, so'roq qilish va aloqalarni o'rnatish.

- Tushunishni yaxshilash uchun talabalar o'qiyotgan narsalar haqida munozaralarni rag'batlantirish.

O'qish Strategiyasini Amalga Oshirish:

- Bashorat qilish, tasavvur qilish va xulosa chiqarish kabi aniq o'qish strategiyalarini o'rgatish.

- Murakkab matnlarni qanday ajratish va tahlil qilishni modellashtirish.

Konstruktiv Mulohazalarni Taqdim Eting:

- Yaxshilash uchun kuchli va sohalarga qaratilgan fikr-mulohazalarni taklif eting.

- Taraqqiyotni kuzatish va o'qitish strategiyasini mos ravishda sozlash uchun shakllantiruvchi baholardan foydalaning.

O'qishni Fanlar Bo'yicha Integrallash:

- Talabalarga o'qish turli mavzular va hayotiy stsenariylarga qanchalik mos kelishini ko'rsating.

- O'qish faoliyatini fan, ijtimoiy fanlar va boshqa fanlarga kiritish.

Ota-onalar va tarbiyachilarni jalb qilish:

- Ota-onalarni o'qishning ahamiyati va farzandlarini uyda qanday boqishlari haqida xabardor qilib turing.

- Oilaviy o'qish tadbirlari yoki seminarlarini tashkil qiling.

Yutuqlarni Nishonlang:

- Talabalarning katta va kichik o'qish yutuqlarini tan oling va nishonlang.

- Muvaffaqiyat tan olinadigan va nishonlanadigan ijobiy o'qish madaniyatini yarating.

O'qituvchilar uchun malaka oshirish:

- O'qituvchilar uchun savodxonlikni o'qitishning samarali strategiyalari bo'yicha doimiy treninglar o'tkazish.

- O'qish ta'limidagi so'nggi tadqiqotlar va eng yaxshi amaliyotlar haqida xabardor bo'ling.

O'qish savodxonligini oshirish o'qituvchilar, ota-onalar va jamiyat ishtirokidagi hamkorlikdagi harakat ekanligini unutmang. Qo'llab-quvvatlovchi va qiziqarli o'qish muhitini yaratish orqali talabalar kuchli o'qish ko'nikmalarini va o'rganishga umrbod muhabbatni rivojlantiradilar. Keng qamrovli muhokamada ishtirok etib, ushbu maqola o'qituvchilar, ota-onalar va siyosatchilarning o'qish savodxonligini hamkorlikda rivojlantirishdagi rolini ta'kidlaydi. Bu an'anaviy va zamonaviy o'qitish metodologiyasini ko'rib chiqadigan yaxlit yondashuvni qo'llash muhimligini ta'kidlaydi. Muhokama, shuningdek, resurslarning cheklanishi va turli xil ta'lim sharoitlari kabi potentsial muammolarni hal qiladi va ushbu to'siqlarni engib o'tish strategiyasini taklif qiladi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, talabalar o'rtasida o'qish savodxonligini oshirish samarali o'qitish usullarini, shaxsiy aralashuvlarni va qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini birlashtirgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. O'qituvchilar, ota-onalar va siyosatchilar talabalarning turli ehtiyojlarini qondiradigan savodxonlik dasturlarini yaratish va qo'llab-quvvatlash uchun hamkorlik qilishlari kerak. Ta'lim strategiyalarini doimiy baholash va moslashtirish ta'limning rivojlanayotgan talablarini qondirish uchun juda muhimdir. Oxir oqibat, yoshligidan o'qishga bo'lgan muhabbatni tarbiyalash intellektual o'sish va muvaffaqiyatning umrbod sayohati uchun asos yaratadi.

- O'qitish strategiyasini takomillashtirish uchun o'qituvchilar uchun malaka oshirish dasturlarini amalga oshirish.

- O'qish tashabbuslari va savodxonlik seminarlari orqali ota-onalarning ishtirokini rag'batlantirish.

- Resurslarni ko'paytirish va savodxonlik dasturlarini siyosat darajasida qo'llab-quvvatlash tarafdori.

- Texnologiyani o'qish tajribasini oshirish uchun qo'shimcha vosita sifatida qabul qiling.

- Talabalar ehtiyojlari va ta'lim tendentsiyalari asosida savodxonlik dasturlarini doimiy ravishda baholang va moslashtiring.

Adabiyotlar.

1. Karima Qosimova ,Safo Matjonov “Ona tili o’qitish metodoikasi” Toshkent “NOSIR” nashr 2009

2. Xalqaro tadqiqotlarda boshlang’ich sinf o’quvchilarining o’qish savodxonligini baholash. Boshlang’ich sinf o’quvchilari, metodistlar va soha mutaxassislari uchun metodik qo’llanma.Toshkent:Sharq,2019.

3. Akramjon O’ktamjonovich Mirzayev. Mamlakatimiz ta’lim tizimida raqamlashtirish va raqamli dunyoda o’qitish va o’rganishning mavjud imkoniyatlari. Academic Research in Educational Sciences. VOLUME 2 | ISSUE 12 | 2021.P.1046

4. Akramjon O’ktamjonovich Mirzayev. O’quvchilarning raqamli dunyoda o’rganish konsepsiyasi bo’yicha savodxonligini rivojlantirish. Scientific Progress. Volume 2. ISSUE 8 | 2021.P.83

5. Boshlang’ich ta’lim bo’yicha Yangi tahrirdagi davlat ta’lim standarti // «Boshlang’ich ta’lim». Jurnal. Toshkent, 2005. - №5.5,6.

6. Boshlang’ich ta’lim bo’yicha Yangi tahrirdagi o’quv dasturi // «Boshlang’ich ta’lim». Jurnal. Toshkent, 2005. - № 5.